

מבארת הגמרא את דעת החולק: **וְרַבִּי עֲקִיבָא** יבאר שאין הכוונה
 שכבר עתה היא 'תועבת ה' אלא שעבודה זרה זו היא **דְּבַר הַמִּבְיֵא**
 לְיַדִּי תוֹעֵבָה, כלומר שמביא לכך שעובדים אותו ונזיזה תועבה
 ואסור בהנאה.
 הגמרא מבארת את מקורו של רבי עקיבא שעבודה זרה של נכרי
 אסורה מיד משעת עשייתה. מבררת הגמרא: **וְרַבִּי עֲקִיבָא**, עֲבֹדֶת
 בּוֹכְבִּים שֶׁל עֹבֵד בּוֹכְבִּים, דְּאִסְרָה מִיַּד מִנְּא לִיה – מהיכן למד
 שנאסרת בהנאה מיד בשעת עשייתה. מבארת הגמרא: **אִמְרַ עוֹלָא**,
 דְּאִמְרַ קְרָא לגבי עבודה זרה של העמים שבארץ ישראל (דברים ז כה)
 'פְּסִילִי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן בְּאֵשׁ', ותיבת 'פְּסִילִי' מיותרת, שהרי יכול
 היה לומר רק 'אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן בְּאֵשׁ', אלא יש לדרוש את התיבה
 'פְּסִילִי' מלשון 'פְּסִילוֹ', כלומר יצירת האליל, שכבר מִשְׁפָּלוֹ
 – שיצר אותו, נַעֲשֶׂה אֱלוֹהִי וְאִסֹּר בהנאה.
 מבארת הגמרא את דעת רבי ישמעאל: **וְאִידֶּה** – ורבי ישמעאל שסבר
 שעבודה זרה של נכרי אינה אסורה עד שתיעבד, סבר שֶׁהָהוּא – מה
 שנאמר 'פְּסִילִי' מִיַּבְעֵי לִיה לְכַדְתֵּנִי רַב יוֹסֵף – נצרך כדי ללמד את
 מה ששנה רב יוסף, דְּתֵנִי רַב יוֹסֵף, מִנֵּזֶן לְעוֹבֵד בּוֹכְבִּים שְׂפֹסֶל
 אֱלוֹהֵי – שיכול לבטל את העבודה זרה שלו, שֶׁנֶּאֱמַר 'פְּסִילִי'
 אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן בְּאֵשׁ, ותיבת 'פְּסִילִי' נדרשת מלשון פְּסִילָה, ללמד
 שנכרי יכול לפסול ולבטל את אלוהו.
 מבארת הגמרא: **וְאִידֶּה** – ורבי עקיבא שלמד מ'פְּסִילִי' שכבר מעשיית
 העבודה זרה היא נאסרת בהנאה, מנין לו שגוי יכול לבטל את
 אלוהו, נִפְקָא לִיה מִדְּשִׁמוּאֵל – הוא לומד זאת מאותו מקום שלמד
 זאת שמואל, דְּשִׁמוּאֵל רַמִּי – הקשה סתירה בין הפסוקים, בְּתִיב
 'פְּסִילִי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרֹפוּן בְּאֵשׁ לֹא תִחְמוֹד כִּפְסָה וְוָהֵב עֲלֵיהֶם',
 ו'עליהם' היינו על 'פְּסִילִי אֱלוֹהֵיהֶם' שנאמר קודם, ללמד שאסור
 ליהנות מהכסף והזהב של העבודה זרה, וימיד לאחר מכן בְּתִיב
 'וְלִקְחָתָ לָךְ', ומשמע שיותר ליהנות מהם, הֵא בְּיַצֵּד, אלא יש
 לדרוש את תיבת 'פְּסִילִי' בשני אופנים, אם פְּסִילוֹ לְאֱלוֹהֵי, כלומר
 שיצר אותו לעבודה זרה, עליו נאמר 'לֹא תִחְמוֹד' ואסור בהנאה,
 ואם פְּסִילוֹ מֵאֱלוֹהֵי, כלומר שביטלו מהיות עבודה זרה, עליו נאמר
 'וְלִקְחָתָ לָךְ' ומותר בהנאה.
 הגמרא מבארת מנין למד רבי עקיבא שעבודה זרה של ישראל אינה
 אסורה עד שתיעבד. מבררת הגמרא: **וְרַבִּי עֲקִיבָא**, אמנם אֲשַׁבְּחֵן
 מִצֵּאנָא לימוד על עֲבֹדֶת בּוֹכְבִּים שֶׁל עֹבֵד בּוֹכְבִּים דְּאִסְרָה מִיַּד,
 אך עבודה זרה דִּישְׂרָאֵל שאינה אסורה עד שתיעבד, מְגַלֵּן.
 מבארת הגמרא: **אִמְרַ רַב יְהוֹדָה**, דְּאִמְרַ קְרָא לגבי עבודה זרה של
 ישראל (דברים כו טו) 'אֲרֹר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמִסְכָּה תוֹעֵבַת ה'
 וגו' וְשֵׁם בְּסִתְרֵי, ותיבות וְשֵׁם בְּסִתְרֵי מיותרות, ויש לדרוש
 ממשמעותן שאין העבודה זרה שעשה נחשבת 'תועבת ה' ונאסרת
 בהנאה עד שֶׁנַּעֲשֶׂה לָהּ דְּבָרִים שְׂפֹסֶתֵר, דהיינו שיעבדנה, שהוא
 דבר שעושה בסתר, כדי שלא ישמעו בית דין שעובד לה ויסקלוהו.
 מבארת הגמרא את דעת רבי ישמעאל: **וְאִידֶּה** – רבי ישמעאל הסובר
 שעבודה זרה של ישראל אסורה בהנאה מיד, סבר שֶׁהָהוּא – מה
 שנאמר וְשֵׁם בְּסִתְרֵי מִיַּבְעֵי לִיה לְכַדְתֵּנִי יַצְחָק – נצרך ללמד מה
 שלמד ממנו רבי יצחק, דְּאִמְרַ רַבִּי יַצְחָק, מִנֵּזֶן לְעוֹבֵד בּוֹכְבִּים שֶׁל
 יִשְׂרָאֵל שֶׁנַּעֲשֶׂינָה גְּנִיזָה, כלומר, שאינו יכול לבטלה אלא גנוזה
 בשלימתה בקרקע, שֶׁנֶּאֱמַר 'אֲרֹר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמִסְכָּה
 וגו' וְשֵׁם בְּסִתְרֵי, ודורשים שכן אכן צריך לעשות עמה, לגנוזה
 בסתר הקרקע.
 מבארת הגמרא: **וְאִידֶּה** – ורבי עקיבא נִפְקָא לִיה – למד כן מדרשתו
 דְּרַב חֲסִדָּא אִמְרַ רַב, דְּאִמְרַ רַב חֲסִדָּא אִמְרַ רַב, מִנֵּזֶן לְעוֹבֵדֵי
 בּוֹכְבִּים שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנַּעֲשֶׂינָה גְּנִיזָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טו כב) 'לֹא תִמַּע לָךְ
 אֲשֶׁרָה כָּל עֵץ אֲצֶל מִזְבֵּחַ ה' אֱלֹהֶיךָ', ומכך שנאמרו אשירה ומובח
 בפסוק אחד יש ללמוד לדרושם בהיקש, מֵה מִזְבֵּחַ מִעוֹן גְּנִיזָה כשאין
 משתמשים בו, שהרי הוא אסור בהנאה, אֵף אֲשֶׁרָה מִעוֹנָה גְּנִיזָה.
 מבארת הגמרא: **וְאִידֶּה** – ורבי ישמעאל סובר שֶׁהָהוּא – מה שנאמר
 לֹא תִמַּע לָךְ אֲשֶׁרָה כָּל עֵץ אֲצֶל מִזְבֵּחַ, מִיַּבְעֵי לִיה לְכַדְתֵּנִי לְקִישׁ,

תְּנַהוּ עֵינָן לְלַמַּד אִיסוּר בְּלִים שנסתמש בהם לעבוד עבודה זרה.
 הגמרא מבארת את מקורו של רבי ישמעאל בהמשך הברייתא,
 שעבודה זרה של נכרי אינה אסורה עד שתיעבד. שנינו בברייתא:
מִכָּאֵן אִמְרוּ – למדו חכמים מהפסוק (דברים יב ט) 'אֲבַד תִּאֲבֹדוּן אֶת כָּל
 הַמִּקְוֹמוֹת אֲשֶׁר עֲבַדוּ שֵׁם הַגּוֹיִם' שנאמר בו לשון עבודה, שֶׁעֲבֹדֶת
 בּוֹכְבִּים שֶׁל עֹבֵד בּוֹכְבִּים אִינָה אִסוּרָה אֲלֵא עַד שֶׁתַּעֲבֹד, וְשֶׁל
 יִשְׂרָאֵל אִסוּרָה מִיַּד.
 תמחה הגמרא: כיצד ניתן ללמוד מפסוק זה שעבודה זרה אסורה רק
 משתיעבד, וְהָא בְּלִים אֲוִקִימָנָא לָהּ – הלא העמדנו לעיל את
 הפסוק בענין איסור כלים שנסתמשו בהם לעבודה זרה. משיבה
 הגמרא: בהמשך הפסוק (שם) **אִמְרַ קְרָא 'אֲשֶׁר אִתֶּם יְרִשִׁים אִתֶּם אֵת
 אֱלֹהֵיהֶם', ו'אוֹתָם' היינו הַמִּקְוֹמוֹת האמורים בפסוק זה, ובין
 ש'מקומות' הם כלים שנסתמשו בהם לעבודה זרה, וכמו שהתבאר,
 מִקִּישׁ הַכְּתוּב אֵת 'אֱלֹהֵיהֶם' לְבָלִים, מָה בְּלִים אִינֵם אִסוּרִים עַד
 שֶׁתַּעֲבֹדוּ, שנאמר 'אֲשֶׁר עֲבַדוּ שֵׁם הַגּוֹיִם, אֵף אֱלֹהֵיהֶם – העבודה
 זרה עצמה נְמִי – גם כן אינם אסורים עד שֶׁתַּעֲבֹדוּ.
 מבארת הגמרא את דעת רבי עקיבא: **וְרַבִּי עֲקִיבָא** דְּלֹא מִקִּישׁ
 'אֱלֹהֵיהֶם' לכלים, וסובר שעבודה זרה של נכרי אסורה מיד משעת
 עשייתה, אִמְרַ לָךְ שאין להקיש עבודה זרה לכלים, כיון שבתניבת
 'אֵת' שנאמרה בין 'אֱלֹהֵיהֶם' לבין 'אוֹתָם' הַפְּסִיק הַכְּתוּב אֵת הַעֲנִינוּ.
 הגמרא מבארת את מקורו של רבי ישמעאל שעבודה זרה של
 ישראל אסורה מיד. מבררת הגמרא: **וְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל**, אמנם אֲשַׁבְּחֵן
 – מצאנו לימוד מהפסוק על עֲבֹדֶת בּוֹכְבִּים שֶׁל עֹבֵד בּוֹכְבִּים,
 דְּאִין אִסוּרָה עַד שֶׁתַּעֲבֹד, אך עבודה זרה דִּישְׂרָאֵל דְּאִסְרָה מִיַּד,
 מִנְּא לִיה – מהיכן למד.
 מבארת הגמרא: דין זה סְבָרָא הוּא, מִכָּך שפירשה התורה שעבודה
 זרה דְּעוֹבֵד בּוֹכְבִּים אינה אסורה עד שתיעבד, מוכח שעבודה זרה
 דִּישְׂרָאֵל שאין בה לימוד זה, אִסוּרָה מִיַּד.
 שואלת הגמרא: **אִימָא** – שמא נאמר שיש לדייק מִכָּך להיפך,
 שעבודה זרה דִּישְׂרָאֵל כָּלָּל וְכָלָּל לֹא נאסרת, ואף משתיעבד, שאף
 שעבדה פעם אחת, אינו טוהא בה לעולם, ולא ימשך להיות עליה
 שם עבודה זרה להיאסר בהנאה. משיבה הגמרא: אין לומר כך, שהרי
 כל שכן הוא, הַשְּׂתָא גְּנִיזָה בְּעֵינָא – עתה, שהדין הוא שעבודה זרה
 של ישראל טעונה גניזה ואין מועיל לה ביטול, אִיתְסוּרֵי לֹא
 מִיתְסָרָא – וכי להיאסר בהנאה לא תיאסר.
 ממשיכה הגמרא ושואלת: מנין לרבי ישמעאל שיש לדייק שעבודה
 זרה של ישראל דינה שונה, וְאִימָא – שמא נאמר שדינה כְּעוּבָה
 זרה דְּעוֹבֵד בּוֹכְבִּים, שאינה נאסרת עד שתיעבד.
 הגמרא חוזרת בה ממה שאמרה שדין עבודה זרה של ישראל נלמד
 מסברא. אומרת הגמרא: המקור של רבי ישמעאל שעבודה זרה של
 ישראל נאסרת מיד הוא מפסוק, דְּאִמְרַ קְרָא לגבי חטא העגל (דברים
 ט כא) 'יָאֵת חֲטָאתְכֶם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם אֵת הָעֵגֶל, ומכך שאמר משה
 'אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם: לֹא אֲשֶׁר עֲבַדְתֶּם' מבוואר, שישראל העושה עבודה
 זרה, מִשְׁעַת הַעֲשִׂיָה כבר קָם לִיה – עומד הוא בְּחֵמָא, ואם כן גם
 נאסרת בהנאה כבר משעת עשייתה. דוחה הגמרא: **אִימָא** – שמא
 נאמר הֵנִי מִיָּלִי – שדברים אלו אינם אלא לְמִיקָם נְבָרָא – להעמיד
 את האדם בְּחֵמָא משעת העשייה, אך אִיתְסוּרֵי לֹא מִיתְסָרָא –
 להיאסר בהנאה אינה נאסרת עד שתיעבד, כעבודה זרה של נכרי.
 הגמרא מביאה פסוק אחר לדין זה: **אִמְרַ קְרָא** (שם כו טו) 'אֲרֹר הָאִישׁ
 אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמִסְכָּה, ומכך שנאמר 'אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה' ולא 'אשר
 יעבוד' מבוואר שכבר מִשְׁעַת הַעֲשִׂיָה קָם לִיה – עומד הוא בְּחֵמָא
 אף שלא עבד לה, והוא הדין שנאסרת בהנאה כבר משעת עשייתה.
 שואלת הגמרא: **אִימָא** – שמא נאמר גם כאן הֵנִי מִיָּלִי – שדברים אלו
 אינם אלא לְמִיקָם נְבָרָא – להעמיד את האדם העושה את העבודה
 זרה בְּחֵמָא, אך אִיתְסוּרֵי לֹא מִיתְסָרָא – להיאסר בהנאה אינה
 נאסרת עד שתיעבד. משיבה הגמרא: 'תוֹעֵבַת ה' בְּתִיב בהמשך
 אותו פסוק, כלומר אותה עבודה זרה שעשה ישראל, אף נחשבת
 'תוֹעֵבַת ה' ונאסרת מאותה שעה.**

המשך ביאור למס' עבודה זרה ליום שלישי עמ' א

55 לאחר שנטמא, מִהָרִיז מִטּוֹמְאָתָם, כִּיּוֹן שְׂאִינִם בְּתוֹרַת כֻּלָּיִם הַמַּקְבָּלִים
 56 טוֹמְאוֹה. וְאִם לֵאחֲרַי שְׁנִשְׁבְּרוּ חֹדֶר וְתִיקְנֶם וְעָשְׂאָן כְּלָיִם שְׁלֵמִים
 57 הֶרְאוּיִם לִקְבֵל טוֹמְאוֹה, וְיִחָדְרוּ לְמוֹמְאָה הַיְשָׁנָה שְׁהִיָּתָה עֲלֵיהֶם קוֹדֵם
 58 שְׁנִשְׁבְּרוּ. מִבִּאֲרַת הַגְּמָרָא: וְהִכִּי קְמִיפְעִיָא לִיָּה – וּבִכְךָ נִסְתַּפֵּק רֵב
 59 הַמְּנוּנָא, כִּי הִדְרָא מוֹמְאָה – מָה שְׁמַצַּאנוּ שְׁחוֹרֵת הַטּוֹמְאוֹה הַיְשָׁנָה
 60 לְכָלִּים לֵאחֲרַי שְׁתִּיקְנֶם, הָאֵם הִנְי מִיָּלִי – דְּבָרִים אֱלוֹ אִמּוּרִים רַק לְעִנְיָן
 61 מוֹמְאָה דְּאוּרִייתָא, כַּגּוֹן כֻּלָּיִם שְׁנִטְמָאוּ בְּמַת אוֹ בִּשְׂרָץ (כָּלִים פִּיא מִיא),
 62 אֲכַל לְעִנְיָן מוֹמְאָה דְּרִבְּנָן, כְּמוֹ טוֹמְאָת עֲבוּדָה זָרָה, לֹא – אִינֵם
 63 חוֹרוּרִים לְטוֹמְאָתָם. אוֹ דְּלָמָא – שְׂמָא נִאֲמַר דְּלֹא שְׂנָא – שְׁטוֹמְאוֹה
 64 דְּרִבְּנָן אִינָה שׁוֹנָה מִטּוֹמְאוֹה דְּאוּרִייתָא לְעִנְיָן זֶה, וְאָף בְּהָ חוֹרוּרִים
 65 הַכָּלִים לְטוֹמְאָתָם הַיְשָׁנָה לֵאחֲרַי שְׁתִּיקְנֶם, אָף שְׁלֹא שְׁתַּמְשׁ בָּהֶם
 66 לְעֲבוּדָה זָרָה.
 67 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: אִם זָהוּ סְפִיקוֹ שֶׁל רֵב הַמְּנוּנָא, וְתִיבְעִי לִיָּה – הֶרִי עֲלִיו
 68 לְהִסְתַּפֵּק אָף בְּשִׂאָר מוֹמְאָוֹת דְּרִבְּנָן, כַּגּוֹן כֻּלָּיִם שְׁנִגְעוּ בִּמְשַׁקִּים
 69 שְׂמָאִים, שְׁנִטְמָאוּ הַכָּלִים רַק מִדְּרִבְּנָן, וְנִשְׁבְּרוּ הַכָּלִים וְתִיקְנֶם, הָאֵם
 70 חוֹרוּרִים לְטוֹמְאָתָם אוֹ לֹא, וּמְדוּעַ נִסְתַּפֵּק רַק כְּשֵׁתִיקָן כָּלִי שְׁשִׁמֵּשׁ
 71 לְעֲבוּדָה זָרָה.
 72 מִתְרַצָּה הַגְּמָרָא: אִכֵּן אָף בְּשִׂאָר טוֹמְאוֹת דְּרִבְּנָן נִסְתַּפֵּק רֵב הַמְּנוּנָא,
 73 וּבִסְפִיקוֹ כַּאֵן תְּרָא מִגֵּוֹ תְּרָא קְמִיפְעִיָא לִיָּה – בְּשִׂאָלָה אַחַת הַנִּשְׂאֵלָת
 74 מִתּוֹן הַתְּשׁוּבָה עַל הַשִּׂאָלָה הָאֲחֵרֶת נִסְתַּפֵּק רֵב הַמְּנוּנָא. הַשִּׂאָלָה
 75 הָרֵאשׁוֹנָה שְׁבַה נִסְתַּפֵּק הִיא, מוֹמְאָה דְּרִבְּנָן מִי הִדְרָא – הָאֵם כָּלִים
 76 שִׁישׁ עֲלֵיהֶם טוֹמְאוֹה מִדְּרִבְּנָן שְׁנִשְׁבְּרוּ וְתִיקְנֶם חוֹרוּרִים וְנִטְמָאִים
 77 בְּטוֹמְאָתָם הַיְשָׁנָה, אוֹ לֹא הִדְרָא – אוֹ שְׂאִינֵם חוֹרוּרִים וְנִטְמָאִים בָּהּ.
 78 וְאִם תִּימְצִי לֹאמֵר – אִם תְּרַצָּה לֹאמֵר שְׁתֵּם טוֹמְאוֹה דְּרִבְּנָן לֹא תְּדְרָא,
 79 עֲדִיין יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק לְגַבִּי מוֹמְאָה דְּעֲבוּדָת בּוֹכְבִּים, מְשׁוּם חוֹמְרָא
 80 דְּעֲבוּדָת בּוֹכְבִּים, מִי שְׁוִיָּה דְּרִבְּנָן – הָאֵם הַחֲשִׁיבוּהָ חַכְמִים כְּמוֹמְאָה
 81 דְּאוּרִייתָא, שְׁלֵאֲחֲרַי תִּיקְוֹן חוֹרוּרִים הַכָּלִים לְטוֹמְאָתָם הַיְשָׁנָה, אוֹ לֹא.
 82 מִסִּיקָה הַגְּמָרָא: תִּיקוֹ – יַעֲמְדוּ שִׂאָלוֹת אֱלוֹ בְּסַפְקָא, שְׁלֹא נַפְשֹׁטוּ.
 83 הַגְּמָרָא מְבִיאָה סַפְקָא אַחַר לְעִנְיָן טוֹמְאָת עֲבוּדָה זָרָה: כְּעִי מִיָּנִיָּה –
 84 שֵׂאל רִבִּי יוֹחָנָן מִרְבִּי יִנְאִי, תְּקֻדָּתָ עֲבוּדָת בּוֹכְבִּים שְׁלֹא אוֹבְלִים
 85 – מֵאִכְלִים שְׁהִקְרִיבוּם לְעֲבוּדָה זָרָה, וְנִטְמָאוּ כְּמוֹתָהּ, מָהוּ – מָה דִּינָם,
 86 מִי מְהֵנָּה לְהוּ בִּיטוּל לְמַהֲרִינְהוּ בְּמוֹמְאָה – הָאֵם מוּעִיל בִּיטוּלֵם
 87 מִלְּמַהֲרִי תְּקֻרְבוֹת עֲבוּדָה זָרָה כִּדִּי לְטַהֵרם מִטּוֹמְאָת עֲבוּדָה זָרָה שִׁישׁ
 88 עֲלֵיהֶם, אוֹ לֹא. וְלַהֲלֹךְ יוֹבֵאוּ צְדִדי הַסַּפְקָא.
 89 שׁוֹאֵל הַגְּמָרָא: וְתִיבְעִי לִיָּה – וְיִסְתַּפֵּק רִבִּי יוֹחָנָן בְּכָלִים שְׁנִשְׁתַּמְשׁוּ
 90 בָּהֶם לְעֲבוּדָה זָרָה, וְנִתְבַּטְּלוּ מִלְּהִיּוֹת תְּשִׁמִּישִׁי עֲבוּדָה זָרָה, הָאֵם כְּשֵׁם
 91 שְׁמוּעִיל בִּיטוּלֵם לְבַטְלֵם מֵאִסוּר הַהִנָּה שְׁעֲלֵיהֶם, מוּעִיל גַּם לְטַהֵרם
 92 מִטּוֹמְאָת עֲבוּדָה זָרָה שְׁעֲלֵיהֶם, אוֹ לֹא, וּמְדוּעַ נִסְתַּפֵּק רַק בְּתַקְרוּבָת
 93 עֲבוּדָה זָרָה שֶׁל מֵאִכְלִים.
 94 מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: כְּלָיִם לֹא קְמִיפְעִיָא לִיָּה – לְרִבִּי יוֹחָנָן אִין סַפְקָא
 95 בְּכָלִים שְׁנִשְׁתַּמְשׁוּ בָּהֶם לְעֲבוּדָה זָרָה, מְשׁוּם שְׁכִינִן דְּאִיתָ לְהוּ – שִׁישׁ
 96 לְהֵם מְהֵרָה בְּמַקְנָה כְּשִׁנְטְמָאוּ בְּשִׂאָר טוֹמְאוֹת, הַטּוֹמְאָה שִׁישׁ עֲלֵיהֶם
 97 מְצַד הָעֲבוּדָה זָרָה נְמִי (-אָף הִיא) בְּמַלְּהָ כְּשִׁמְבַטְלֵם מִלְּהִיּוֹת תְּשִׁמִּישִׁי
 98 עֲבוּדָה זָרָה, שְׁהֵרִי הַבִּיטוּל הוּא כְּמִקְוָה, שְׁכִינִן שְׁבִיטוּלוֹ בְּטֵל מֵהֶם
 99 אִיסוּר עֲבוּדָה זָרָה, גַּם הַטּוֹמְאוֹה מִתְבַּטֶּלֶת. אֵלֵא כִּי קְמִיפְעִיָא לִיָּה –
 100 אִימְתִי נִסְתַּפֵּק רִבִּי יוֹחָנָן, לְגַבִּי אוֹבְלִין שְׁהִקְרִיבוּם לְעֲבוּדָה זָרָה, שֵׂאֵן
 101 שִׂיקָ אֲצֵלֶם טַהֲרָה בְּמִקְוָה כְּשִׁנְטְמָאוּ בְּשִׂאָר טוֹמְאוֹת, הָאֵם הַבִּיטוּל
 102 מוּעִיל לְטַהֵרם מִטּוֹמְאָת עֲבוּדָה זָרָה שְׁעֲלֵיהֶם.
 103 שׁוֹאֵל הַגְּמָרָא, וְתִיבְעִי לִיָּה – וְיִסְתַּפֵּק רִבִּי יוֹחָנָן בְּעֲבוּדָת בּוֹכְבִּים
 104 שֶׁל אוֹבְלִים גּוּפָה (1-עֲצַמָּה), כַּגּוֹן שְׁהִתְחַוָּה לְאוֹבְלִים, הָאֵם מוּעִיל
 105 הַבִּיטוּל לְטַהֵרם מִטּוֹמְאָת עֲבוּדָה זָרָה שְׁעֲלֵיהֶם, וּמְדוּעַ נִסְתַּפֵּק רַק אִם
 106 הָאוֹבְלִים הִיוּ תְּקֻרְבוֹת. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: בְּעֲבוּדָת בּוֹכְבִּים שֶׁל אוֹבְלִים
 107 גּוּפָה לֹא קְמִיפְעִיָא לִיָּה – לֹא נִסְתַּפֵּק רִבִּי יוֹחָנָן הָאֵם מוּעִיל לַה בִּיטוּל
 108 לְטַהֲרָה מִטּוֹמְאוֹה,

1 דְּאָמַר רִישׁ לְקוּשֵׁי, כָּל הַמַּעְמִיד – הַמְּנַמְנָה דִּיין שְׂאִינוּ הַגּוֹן, כְּאִילוּ
 2 נִוְטַע אֲשֶׁרָה בְּיִשְׂרָאֵל, שְׂנַאֲמַר (דְּבָרִים טו יח) 'שְׂפִטִים וְשִׁמְרִים תִּתֵּן לָךְ
 3 כָּבֶל שְׁעָרֶיךָ, וְסִמְיָךְ לִיָּה – וּבִסְמוּךְ לְפִסּוּק זֶה נִאֲמַר (שִׁם טו כא) 'לֹא
 4 תִּטַּע לָךְ אֲשֶׁרָה כָּל עֵץ, וְדוֹרְשִׁים שְׁעֵץ הַכוֹוֹנָה לְדִיין שְׁעֵלִיו דִּיבֵר
 5 הַכְּתוּב מְקוּדֵם, שֶׁהַמְּנַמְנָה דִּיין שְׂאִינוּ הַגּוֹן שְׁנִחְשַׁב כְּאֲשֶׁרָה, הֶרִי הוּא
 6 כְּנוֹטַע אֶת הָאֲשֶׁרָה בְּיִשְׂרָאֵל. וְאָמַר רַב אִשִּׁי, וְהַעוֹשָׂה כֵן בְּמַקּוֹם
 7 שִׁישׁ תִּלְמִידֵי חֻכְמִים הֶרְאוּיִם לְדוֹן, כְּאִילוּ נִטְעוּ לְאֲשֶׁרָה אֲצֵל
 8 הַמּוֹבֵחַ, שְׂנַאֲמַר בְּהַמְּשַׁךְ הַפּוּסוּק שְׁלֹא תִטַּע אֶת הָאֲשֶׁרָה אֲצֵל מוֹבַח
 9 ה' אֱלֹהֶיךָ, וְתִלְמִידֵי חַכְמִים מְכַפְרִים וְמַגִּינִים עַל הַדּוֹר כְּמוֹבַח.
 10 הַגְּמָרָא מְבִיאָה סַפְקָא בְּדִין כָּלִי שְׁמַתְקַנו כִּדִּי שִׁישְׁתַּמְשׁוּ בוֹ לְעֲבוּדָה זָרָה:
 11 כְּעִי (-נִסְתַּפֵּק) רֵב הַמְּנוּנָא, רִיתְךָ – הַשְׁלִים פְּגִמַת כָּלִי וְתִיקְנָה לְשֵׁם
 12 עֲבוּדָת בּוֹכְבִּים, מָהוּ – מָה דִּינָה, הָאֵם הוּא נִאֲסַר בְּהִנָּה אוֹ לֹא.
 13 מְבִרַרְתָּ הַגְּמָרָא: עֲבוּדָת בּוֹכְבִּים זוֹ דְּמָאן – שֶׁל מִי הִיא, כְּלוֹמַר לְשֵׁם
 14 אִיזוֹ עֲבוּדָת כּוֹכְבִים רִיתְךָ אֶת הַכָּלִי. אִילָמָא – אִם נִאֲמַר שׁוֹז עֲבוּדָת
 15 בּוֹכְבִּים דְּעוֹבֵד בּוֹכְבִּים, הֶרִי בִין לְרִבִּי יִשְׁמַעְאֵל וּבִין לְרִבִּי עֲקִיבָא,
 16 כָּלִים מְשַׁמְשֵׁי עֲבוּדָת בּוֹכְבִּים הֵן, וְיִשְׁמַשְׁשֵׁי עֲבוּדָת בּוֹכְבִּים אִין
 17 אִסוּרוּן עַד שְׁעִיבְדוּ, וְכְמוֹ שִׂרְשָׁה הַבְּרִייתָא לְעִיל (כא), וְאִלָּא נִאֲמַר
 18 שְׁנִסְתַּפֵּק כְּשִׁרְיַתְךָ כָּלִי לְשֵׁם עֲבוּדָת בּוֹכְבִּים דְּיִשְׂרָאֵל, עֲדִיין יֵשׁ
 19 לְשִׂאוֹל אִילָבִיא דְּמָאן – לְפִי אִיזוֹ שִׁישָׁה נִסְתַּפֵּק, אִילָבִיא – אִם נִאֲמַר
 20 שְׁנִסְתַּפֵּק אִילָבִיא – לְשִׁישִׁתּוֹ דְּרִבִּי עֲקִיבָא, שְׂאִינָה אִסוּרָה עַד
 21 שְׁתִּיעֵבַד, לֹא יִתְכּוֹן, הַשְׂתָּא – עַתָּה, לְדְּבָרֵי רִבִּי עֲקִיבָא, הִיא גּוּפָה לֹא
 22 מִיתְכַּרָא – הֶרִי אֲפִילוֹ הָעֲבוּדָה זָרָה עֲצַמָּה אִינָה נִאֲסַרְתָּ עַד שְׁתִּיעֵבַד,
 23 וְכִי מְשַׁמְשִׁיָּהּ מִיבְעִיָא – וְכִי צְרִיךְ לוֹמֵר שֵׂאֵף מְשַׁמְשִׁיָּהּ אִינֵם נִאֲסַרִים
 24 עַד שִׁישְׁתַּמְשׁ בָּהֶם לְעֲבוּדָה זָרָה, וְלֹא שִׂיקָ לְהִסְתַּפֵּק הָאֵם נִאֲסַר הַכָּלִי
 25 מְשַׁעָה שְׁרִיתְכוּ.
 26 הַגְּמָרָא מְבִאֲרַת אֶת הַסַּפְקָא בְּאוּפֹן אַחֵר: (1) אִלָּא יֵשׁ לוֹמֵר שֶׁרֵב
 27 הַמְּנוּנָא נִסְתַּפֵּק אִילָבִיא דְּרִבִּי יִשְׁמַעְאֵל, דְּאָמַר שְׁעֲבוּדָה זָרָה שֶׁל
 28 יִשְׂרָאֵל אִסוּרָה מִיָּד. וְהִסַּפְקָא הוּא, מָאֵי – מָה הַדִּין בְּמְשַׁמְשֵׁי עֲבוּדָה
 29 זָרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הָאֵם מְשַׁמְשִׁין מְשַׁמְשִׁין גְּמִרִינִן – לְמַדִּים דִּין
 30 מְשַׁמְשֵׁי עֲבוּדָה זָרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִדִּין מְשַׁמְשֵׁי עֲבוּדָה זָרָה שֶׁל גוֹי, מָה
 31 הָתָם – כְּשֵׁם שְׁלַגְבִּי גוֹי אִין מְשַׁמְשִׁיָּהּ אִסוּרִים עַד שְׁתִּיעֵבְדוּ, כְּלוֹמַר עַד
 32 שִׁישְׁתַּמְשׁוּ בָּהֶם לְעֲבוּדָת כּוֹכְבִּים, אָף הָתָּא – כַּאֵן, בְּשֶׁל יִשְׂרָאֵל, אִינֵם
 33 אִסוּרִים עַד שְׁתִּיעֵבְדוּ, וּמְמִילָא כְּשֵׁתִיקָן כָּלִי לְעֲבוּדָה זָרָה אִינוּ אִסוּר
 34 עַד שִׁישְׁתַּמְשׁ בוֹ לְעֲבוּדָה זָרָה. אוֹ דְּלָמָא – שְׂמָא נִאֲמַר, דְּמִיָּנָה גְּמִר
 35 – יֵשׁ לְלַמּוּד אֶת דִּין מְשַׁמְשֵׁי עֲבוּדָה זָרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִהָעֲבוּדָה זָרָה
 36 שֶׁל יִשְׂרָאֵל עֲצַמָּה, מָה הִיא עֲצַמָּה אִסוּרָה מִיָּד בְּשַׁעַת עֲשִׁייתָהּ, אָף
 37 מְשַׁמְשִׁיָּהּ אִסוּרִין מִיָּד בְּשַׁעַת עֲשִׁייתָם, וְאָף כַּאֵן שְׁתִּיקָן כָּלִי לְעֲבוּדָה
 38 זָרָה אִסוּר מִיָּד מֵאוֹתָהּ שַׁעָה.
 39 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: אִם כֵּן, מָאֵי אִירִיאָ דְּקָא מִיבְעִיָא לִיָּה – מְדוּעַ נִסְתַּפֵּק
 40 רֵב הַמְּנוּנָא דּוּוֹקָא אִם רִיתְךָ אֶת הַכָּלִי וְתִיקְנָה, תִּיבְעִי לִיָּה – עֲלִיו
 41 לְהִסְתַּפֵּק גַּם אִם עָשָׂה אוֹתוֹ מִתְחִלָּה לְהַשְׁתַּמְשׁ בוֹ לְעֲבוּדָה זָרָה, הָאֵם
 42 לְרִבִּי יִשְׁמַעְאֵל נִאֲסַר בְּהִנָּה כְּבַר בְּעִישִׁיתּוֹ כְּעֲבוּדָה זָרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל
 43 עֲצַמָּה, אוֹ שְׂאִינוּ נִאֲסַר עַד שִׁיעֲבוּד בוֹ כְּמְשַׁמְשֵׁי עֲבוּדָה זָרָה שֶׁל נְכַרִּי.
 44 הַגְּמָרָא מְבִאֲרַת שֶׁרֵב הַמְּנוּנָא לֹא נִסְתַּפֵּק לְגַבִּי אִיסוּר הִנָּה מִעֲבוּדָה
 45 זָרָה, אֵלֵא לְגַבִּי טוֹמְאָת עֲבוּדָה זָרָה. מִתְרַצָּה הַגְּמָרָא: לְגַבִּי אִיסוּר
 46 הִנָּה וְדָאֵי אִין הַכָּלִי נִאֲסַר עַד שִׁיעֵבַד, וְרַב הַמְּנוּנָא שְׁהִסְתַּפֵּק בְּרִיתְךָ
 47 כָּלִי, מְשׁוּם מוֹמְאָה יִשְׁנָה קְמִיפְעִיָא לִיָּה – סְפִיקוֹ הוּא לְגַבִּי טוֹמְאָת
 48 עֲבוּדָה זָרָה מִדְּרִבְּנָן שְׁהִיָּתָה עַל הַכָּלִי שְׁשִׁמֵּשׁ לְעֲבוּדָה זָרָה, וְשִׁבְרוּ
 49 כִּדִּי לְבַטְלֵם מִלְּשַׁמְשׁ לְעֲבוּדָה זָרָה וְלַטְהָרוֹ מִטּוֹמְאָתָהּ, וְעַתָּה תִיקָן אֶת
 50 הַכָּלִי לְצוּרְךָ עֲבוּדָה זָרָה, הָאֵם חוֹרֵת אֵלִיו טוֹמְאוֹה זוֹ אוֹ לֹא.
 51 וּמִבִּאֲרַת הַגְּמָרָא הִיכָן מְצִינוּ שְׁטוֹמְאוֹה חוֹרֵת לְכָלִי כְּשִׁמְתְּקָנוּ: דְּתִבְּנָן
 52 בְּמִשְׁנָה (כָּלִים פִּיא מִיא), כָּלִי מִתְכּוֹבֵת, בִּין פְּשׁוּטִיתָן – כָּלִים פְּשׁוּטִים
 53 שֵׂאִין לְהֵם בֵּית קִיבּוּל, וּבִין מְקַבְּלֵיהֶן – כָּלִים שִׁישׁ לְהֵם בֵּית קִיבּוּל,
 54 מְטָאִין – מְקַבְּלִים טוֹמְאוֹה אִם נִגַּע בָּהֶם דְּבַר הַמְּטָמָא. וְאִם שְׁתִּתְּבַרוּ

אלא מה שאמרו 'הכנו' כוונתם שנגנום, משום שנאסרו בהנאה
 כמשמשי עבודה זרה, ומה שאמרו 'והקדשנו' כוונתם שהקדשנו
 כלים אחרים לתהיתיהם. ולפי זה הפסוק מוכיח כדברי, שאף דבר שלא
 נאסר מן התורה מכל מקום קנסו חכמים לאוסרו משום שהשתמשו
 בו לזר איסור, וכיון שמצינו זאת בעבודה זרה, כך הדין גם בכלים
 שנשתמשו בהם בבית חונוי לעבודה במזבח שבנה בחוץ, שאף
 שאינם אסורים מן התורה קנסו חכמים לאוסרם לשימוש במקדש.
 הגמרא מביאה ראייה לדברי רבי: לִימָא מְסִיעֵ לִיהּ – שמה נאמר
 שיש ראייה לרבי ממה ששינו במשנה (מדות פ"א מ"ו) לגבי הלשכה
 שבפינה המזרחית צפופית של העזרה, שבה נגזו אנשי בית
 השמונאי את אבני המזבח ששקצו אנשי יון, ואמר רב ששת, כוונת
 המשנה ששקצו – הקטירו על המזבח לעבודת פזכבים, ומבואר,
 שאף שעל ידי השימוש באבני המזבח לעבודה זרה לא אסרו אותן
 היונים מן התורה, כיון שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, מכל
 מקום גורו חכמים לאוסרן לגבוה משום שהשתמשו בהם לעבודה
 זרה, ואף על פי שאינם בני דעה, ולכן הוכרחו אנשי בית חשמונאי
 לגנוזן, ומכאן ראייה לדברי רבי, שאף שהכלים שהשתמשו בהם
 בבית חונוי לא נאסרו מן התורה לגבוה, כיון שלא היה זה בית
 עבודה זרה, מכל מקום גורו חכמים לאוסרם.
 דוחה הגמרא את הראיה: אָמַר רַב פֶּפְאָה הֵתֵם קָרָא אֲשֶׁפַח וְדָרַשׁ
 – שם מצאו אנשי בית חשמונאי פסוק מיוחד, וְכִתְבִים (יהוה קאל ז' כב)
 'וְכָאוּ בָּהּ פְּרִיצִים וְחָלְלוּהָ', ופירשו הפסוק הוא שכיין שנכנסו
 הנכרים להיכל שבמקדש חיללו את כליו ויצאו לחולין, וכיון שיצאו
 הכלים לחולין נעשו הפקר, וכשהחזיקו בהם הנכרים זכו בהם מן
 ההפקר, וכשהשתמשו בהם לעבודה זרה אסרום, ולכן נאסרו אף
 אבני המזבח מן התורה, כשאר כלי השרת שהיו בהיכל כשנכנסו
 אליו הנכרים. אך אם רק השתמשו בכלי המקדש לעבודה זרה בלא
 להכנס להיכל, יתכן שלא נאסרו אף מדרבנן.
 הגמרא מבארת מדוע הוכרחו אנשי בית חשמונאי לגנוז את אבני
 המזבח: אָמַר – אמרו אנשי בית חשמונאי כשנצחו את היונים, הִיכִי
 נִעְבְּדִי – מה נעשה באבני המזבח כדי לבטל מהם איסור עבודה זרה
 שעברו בהן הנכרים. אם יתבררִינָהוּ – נשבור אותן על ידי נכרי כדי
 לבטל מהן איסור עבודה זרה, הרי לא נוכל להשתמש בהן לבניית
 המזבח מחדש, שכן 'אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת מִזְבְּחַ ה' אֱלֹהֶיךָ' אָמַר
 רַחֲמָנָא – אמרה תורה (דברים כו י), ואין לבנותו מאבנים הפגומות מן
 השבירה. ואם נִשְׁפְּרִינָהוּ – ננסר את האבנים בסכין של ברזל לאחר
 שבירתן כדי להשוות פגמותן ולעשותן שלמות, גם באופן זה לא
 נוכל להשתמש בהן לבניית המזבח, שהרי 'וְכִי תִבְנֶה שֶׁם וְגו' מִזְבֵּחַ
 אֲבָנִים לֹא תִנִּיף עֲלֵיהֶם פְּרִזָּל' אָמַר רַחֲמָנָא – אמרה תורה (שם כו ד),
 וכיון שלא היה בידם לבנות את המזבח שוב מאבנים אלו, הוכרחו
 לגנוזן.
 שואלת הגמרא: וְאֵמָא – מדוע הוצרכו לגנוז את אבני המזבח, הרי
 יצאו לחולין כפי שנתבאר, ואם כן לִיתְבְּרִינָהוּ – ישררו אותן על ידי
 נכרי כדי לבטל מהן איסור עבודה זרה, וְלִישְׁכְּחִינָהוּ לְנַפְשֵׁיהוּ –
 ולאחר מכן יקחו אותן לעצמם להשתמש בהן, ככל דבר חולין
 שנתבטל ממנו איסור עבודה זרה, ואין לומר שכיין שהקדש הן
 אסורות להדיוט, שכן מו' (האם) לֹא אָמַר רַב אוֹשְׁעִיָא (בבב"ב נג),
 בְּקִשׁוּ לְגִנּוּזֵי אֵת כָּל הַכֶּסֶף וְזֶהֱבָ שְׁפָעוּלָם, מִשּׁוּם כִּסְפָא וְדִהְבָא
 ו-כספה וזהבן) שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, שרובם שייך להקדש ואסור בהנאה,
 וכשנכנסו הנכרים למקדש ונטלו את כספי ההקדש, ערבו עם שאר
 הכסף והזהב שהיה ברשותם. וְהוֹיִנּוּ בָּהּ – ונשאנו ונתנו (שם) בדברי
 רב אושעיא, הקשינו, וכי ירושלים הוּא רַבָּא דְעֵלְמָא – נחשבת
 לזרוב העולם, כלומר, שביקשו לגנוז מפני כך את כל הכסף וזהב
 שבעולם. ותירצנו, אָלֵא אָמַר אַבְי, בְּקִשׁוּ לְגִנּוּזֵי דִינְרָא דְהִרְיָאנָא
 מוֹרְדִינָא – את כל הדינרים של ירושלים, שהיו מטבעות עליון
 הצורות של טוריינוס ואדריינוס מלכי רומי, שהיו שִׁיפָא – ישנים
 ביותר עד שאין הצורה שעליהם ניכרת ואינם ראויים לשימוש, מִפְּנֵי
 מְבַקְעָה ו-המטבעו) שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, כלומר מפני שדינרים אלו היו

בִּיּוֹן דְאִיסוּרָה בְּמִיל – שמועיל הביטול להתיר את איסור ההנאה
 מהעבודה זרה, ודאי הוּמָאָה שעליה נְמִי – גם היא בְּמִלָּה. אלא פי
 קָא מִיפְעִיא לִיהּ – אימתי נסתפק רבי יוחנן, בתְּקוּבָתָא לְעוֹבְדַת
 פּוֹכְבִים, שהתקרובת היא שֶׁל אוֹכְלִין, מָאי – מה הדין בזה לענין
 ביטול טומאת עבודה זרה שעליה, האם בִּיּוֹן דְאִיסוּרִיהּ לֹא בְּמִיל –
 שאיסור עבודה זרה שיש על התקרובת אינו מתבטל לעולם, בְּדָרְבָּ
 גִּידָל – כפי שאמר רב גידל לעיל (ג), לכן הוּמָאָה שעליה נְמִי – גם
 כן לֹא בְּמִלָּה לעולם, או דְלָמָא, רק אִיסוּר ההנאה שעליה שהוא
 מְדַאֲרִינָתָא, לֹא בְּמִיל, אך הוּמָאָה שהיא רק מְדַרְבְּנָא, בְּמִיל.
 מסיימת הגמרא, תִּיקוּ – תעמוד שאלה זו בספק, שלא נפשטה.
 הגמרא מביאה ספק בענין דומה לכלים שהשתמשו בהם לעבודה
 זרה: בְּעָא מִינֵיהּ – שאל רבי יוסי בן שאול מרבי, פִּלִים שְׁשִׁימְשׁוּ
 בְּהָן לְהַקְרִיב קרבנות במזבח שֶׁבִּית חוֹנוֹי, שנבנה בחוץ לארץ על
 ידי כהנים לשם הקרבת קרבנות, מַהוּ שְׁשִׁימְשׁוּ בְּהָן – האם מותר
 להשתמש בהם לכלי שרת בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ.
 הגמרא מבארת את הספק: וְקָא מִיפְעִיא לִיהּ – ונסתפק רבי יוסי בן
 שאול אֵלֵבָא דְמָאן דְאָמַר – לשיטת רבי יהודה הסובר (מנחות טז)
 שִׁבִית חוֹנוֹי לֹא בֵּית עֹבְדַת פּוֹכְבִים הִיא, אלא הקריבו שם
 קרבנות לשם שמים, וביאור הספק הוא, כיון דִּתְנֵן במשנה (שם טז),
 כֹּהֲנִים שְׁשִׁימְשׁוּ בְּבֵית חוֹנוֹי, לֹא יִשְׁמְשׁוּ בְּמִקְדָּשׁ שְׁבִירוּשָׁלַיִם,
 וְאֵינּוּ צָרִיךְ לוֹמַר, שכהנים ששימשו לְדָרְבָּ אַחֵר – לעבודה זרה,
 לא ישמשו במקדש. ומכך שאומרת המשנה 'ואינו צריך לומר לדבר
 אחר', משמע שהמשנה סוברת שהמזבח שבבית חונוי אינו נחשב
 עבודה זרה, וכשיטת רבי יהודה, ונאסר רק משום שאסור להקריב
 קרבנות מחוץ למקדש בשעת איסור הבמות אף לשם גבוה, והכהנים
 ששימשו בו נאסרו לשמש במקדש. ועתה יש להסתפק, האם בְּהִינִים
 הוּא דְקִנְסִינָהוּ בְּרַבָּן – דווקא את הכהנים קנסו חכמים שלא ישמשו
 במקדש לאחר ששימשו בבית חונוי, מִשּׁוּם דְבָנֵי דְעָה נִינְהוּ – שהם
 בני דעה, שעברו עבירה מתוך בחירה, אָכֵל אֵת הַפְּלִים שהשתמשו
 בהם שם לֹא קנסו חכמים, שהרי אינם בני דעה ואין שייך לקונסם, או
 דְלָמָא לֹא שְׁנָא – או שמה נאמר שאין הדין שונה בכלים ואף בהם
 קנסו שלא ישתמשו בהם במקדש.
 רבי פושט את הספק: אָמַר לִיהּ רַבִּי אֶסוּרִים הֵן, משום שקנסו חכמים
 אף בכלים כפי שקנסו בכהנים. וּמְקָרָא הִיָּה בְּדִינּוּ, שממנו יש ללמוד
 שאף כלים שהשתמשו בהם לעבודה זרה היה ראוי להתירם מן
 התורה, וקנסום חכמים שלא ישתמשו בהם, וְשִׁכְּחִנּוּהוּ לְמַקְרָא זֶה,
 ואף כאן בכלים ששימשו בבית חונוי כך ההלכה, שאף שמן התורה
 מותר להשתמש בכלים אלו במקדש, קנסו חכמים ואסרו זאת כמו
 בכהנים.
 רבי יוסי בן שאול מקשה על תשובת רבי: אִיתִיבֵיהּ – הקשה רבי יוסי
 בן שאול לרבי, נאמר בפסוק לגבי חזקיהו מלך יהודה, שאמרו לו
 הכהנים 'כָּל הַבָּלִים אֲשֶׁר הִזְנִית הַמֶּלֶךְ אֲחֻז בְּמַלְכוּתוֹ בְּמַעַל הַכְּנֹ
 וְהַקְדָּשׁנו' (דה"י ב' כט ט), כלומר, כל כלי המקדש אשר מעל בהם אחז
 מלך יהודה ואביו של חזקיהו ונשתמש בהם לעבודה זרה 'הכנו
 וְהַקְדָּשׁנו. מָאי לָאוּ – האם אין כוונתם כשאמרו 'הכנו', דְאִמְבְּלִינָהוּ
 – שהטבילו את הכלים כדי לטהרם מטומאת עבודה זרה שעליהם,
 וכשאמרו 'הקדשנו' כוונתם דְאִקְדָּשִׁינָהוּ – שמשחו את הכלים
 בשמן המשחה, ובכך הקדישום להשתמש בהם שוב במקדש. והטעם
 שלא נאסרו הכלים מן התורה כשנשתמש בהם לעבודה זרה, משום
 שמוקדשים היו לבית המקדש ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו.
 ומבואר, שכיין שמן התורה לא נאסר כלים אלו, אף חכמים לא גזרו
 שלא ישתמשו בכלים, כיון שאינם בני דעה ואין שייך לקונסם. ויש
 ללמוד מכאן שאף בבית חונוי, שהכלים ששימשו בו לא נאסרו מן
 התורה, לא קנסו חכמים לאוסרם מהטעם האמור, ושלא כדברי רבי.
 רבי מתרץ את קושיית רבי יוסי בן שאול: אָמַר לִיהּ רַבִּי בְרוּךְ אַתָּה
 לְשָׁמַיִם שֶׁחֲזַרְתָּ לִי אַבְרָתִי, כלומר, הוכרתני את הפסוק שהוכיח
 כדברי ונעלם ממני, והוא פסוק זה שממנו הקשית, שאין כוונת
 הכהנים לומר שהטבילו והקדישו את הכלים למקדש כפי שפירשת,

36 הנכרי יכול לבטל, והרי שניית לנו בילדותך - בצעירותך, עובד
 37 בוכבים מבטל עבודת בוכבים שלו ושל ישראל.
 38 הגמרא מקשה על דברי רבי בילדותו: תמדה הגמרא, ועבודת כוכבים
 39 ד'ישראל, מי קא מבטל - וכי יש לה ביטול, והא (והרין) ו'שם
 40 ב'פ'ת' פ'ת' בפסוק (דברים כז טו), ומבואר (ע"א) שהיא טעונה גניזה ולא
 41 מועיל לה ביטול, וכיצד שנה רבי בצעירותו שמתבטלת על ידי נכרי.
 42 מתרצת הגמרא: אמר רבי היילל בריהו ו-בנו ד'רבי וזלם, לא נצדקה
 43 המשנה ששנה רבי בילדותו, לומר הלכה זו שנכרי יכול לבטל עבודה
 44 זרה של ישראל, אלא לאופן שיש לו - לנכרי בה שותפות עם
 45 ישראל, שמשום כך יכול לבטל אף את חלקו של ישראל בה, אך
 46 עבודה זרה שהיא רק של ישראל לא ניתן לבטלה כלל. וזאת שנה
 47 רבי בצעירותו, אך בזקנותו חזר בו, ושנה, שאף אם יש לנכרי שותפות
 48 עם ישראל בעבודה זרה, אינו יכול לבטל את חלקו של ישראל בה,
 49 אלא רק את החלק שלו.
 50 מבררת הגמרא: בילדותו מאי קסבר רבי כשאמר שיכול לבטל את
 51 חלקו של ישראל בעבודה זרה, ובזקנותו מאי קסבר שחזר בו ואמר
 52 שאינו יכול.
 53 מבאר הגמרא: בילדותו קבר, ישראל אדעתא דעובד בוכבים
 54 פלח - ישראל עובד עבודה זרה זו על דעתו של שותפו הנכרי,
 55 כלומר שאינו עובד מפני שמקבל יראתה עליו, אלא מפני שהנכרי
 56 עובד והוא עושה כמעשיו כדי שלא תבטל חוקתו בה, ואלמלא
 57 שותפות הנכרי בה היה משברה או מוכרה, ולכן נחשבת רק של
 58 הנכרי, ובין ד'עובד בוכבים מבטל ד'נפשיה - חלק עצמו, ד'ישראל
 59 נמי מבטל - אף החלק של ישראל בה מתבטל בביטולו. ובזקנותו
 60 קבר, ישראל אדעתא דנפשיה פלח - ישראל עובד עבודה זרה זו
 61 על דעת עצמו ולא מפני שותפות הנכרי, ומקבל יראתה עליו,
 62 וממילא נחשבת אף שלו, ולכן כי מבטל עובד בוכבים ד'נפשיה -
 63 כשמבטל הנכרי חלקו, ד'ישראל לא בטל - החלק של ישראל בה
 64 אינו מתבטל.
 65 הגמרא מביאה שיטה אחרת על מדה אמר רבי היילל את דבריו: איכא
 66 דמתני לה אסיפא - יש ששונים את דברי רבי היילל בן רבי וולס על
 67 הסיפא של המשנה, ששנו בה, ישראל אינו מבטל - אינו יכול לבטל
 68 עבודת בוכבים של עובד בוכבים. ועל זה קשה, פשיטא - הלא דין
 69 זה פשוט הוא, שהרי ישראל אינו יכול לבטל עבודה זרה שלו, אלא
 70 טעונה גניזה כמבואר לעיל (ע"א), ואם כן פשוט שגם עבודה זרה של
 71 נכרי אינו יכול לבטל.
 72 מתרצת הגמרא, אמר רבי היילל בריהו

1 המטבעות שעמן השתמשו בירושלים, ורוב כספה היה שייך להקדש,
 2 ועירבו הנכרים את הכספים שהיו בירושלים שרובם של הקדש, עם
 3 שאר הכסף שהיה ברשותם, עד שמצאו לה מקרא מן התורה שהוא
 4 מותר, שנאמר ו'כאן בה פריצים והללוהו, דהיינו שכשנכנסו
 5 הנכרים להיכל חיללו את כל הנמצא בו והוציאוהו לחולין, וכיון
 6 שאינו שייך להקדש הוא הפקר ומותר להשתמש בו. ואם כן אף כאן
 7 באבני המזבח שיצאו לחולין מותר להשתמש בהן, ומדוע לא נטלו
 8 אותן אנשי בית חשמונאי לעצמם.
 9 משיבה הגמרא: התם - שם, בכספי ההקדש, לא אשתמשו בהו
 10 לגבוה - לא השתמשו בהם גזברי ההקדש לגבוה, אלא רק היו
 11 שייכים להקדש, ולכן כשיצאו לחולין מותרים. אולם ה'כא - כאן,
 12 באבני המזבח, בין ד'אשתמש בהו - שהשתמשו בהן לגבוה
 13 בהקרבת הקרבנות, לאו או'ך ארעא לאשתמושי בהו ד'דיומא -
 14 אין זה דרך ארץ שהדיוט ישתמש בהן לצרכיו, על אף שיצאו לחולין.

משנה

15 משנתינו דנה בענין ביטול עבודה זרה, מי יכול לבטלה, ואיזו עבודה
 16 זרה ניתן לבטל: עובד בוכבים מבטל - יכול לבטל עבודת בוכבים
 17 שלו, וכן עבודת כוכבים של חבירו הגוי. ואילו ישראל אין מבטל
 18 עבודת בוכבים של עובד בוכבים, שדווקא על נכרי נאמר (דברים ו
 19 כה) פ'סילי אלהיכם, ודרשו (לעיל ע"א) מפסוק זה שיכול לפסול ולבטל
 20 את אלוהו, אך ישראל אינו יכול לבטל אלוה של נכרי.
 21 המשנה מבאר דין ביטול משמשי עבודה זרה: נכרי תמבטל עבודת
 22 בוכבים, מבטל בכך גם את משמשיה, ואף שלא עשה בהם עצמם
 23 מעשה לבטלם, כיון שלא נאסרו אלא משום ששימשו לעבודה זרה,
 24 וכאשר ביטל את העבודה זרה עצמה, גילה דעתו שאף אינו רוצה
 25 עוד ליחד את משמשיה עבודה. אמנם אם ביטל את משמשיה, רק
 26 המשמשין מותרין, כיון שנתבטלו משימושם לעבודה זרה, ואולם
 27 היא - העבודה זרה עצמה נשאת אסורה, ואינה מתבטלת בביטול
 28 משמשיה.
 29

גמרא

30 הגמרא דנה האם ניתן לבטל עבודה זרה של ישראל: מתני ליה -
 31 שנה ולימד רבי ו-רבינו הקדושן לרבי שמעון פרקי את דברי
 32 משנתינו, עובד בוכבים מבטל עבודת בוכבים שלו ושל חבירו.
 33 אמר ליה רבי שמעון, רבי, ממה ששנית לנו עתה שנכרי יכול לבטל
 34 עבודה זרה שלו ושל חבירו, מדויק שעבודת כוכבים של ישראל אין
 35

אגרות קודש

ב"ה, אדר"ח מ"ח, תשט"ז
 ברוקלין.
 שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ו תשרי, ותקותי שלעת קבלת מכתבי כבר הוטב מצב בריאותו, וכיון שהענין קשור ברגל של הגוף, שהוא קשור ומתאים לרגל של הנשמה הוא ענין האמונה ומצות הצדקה, כדאי הי' שידע בעל פה לכל הפחות הפרקים הראשונים של שאר הפרקים, ובלי נדר, עד לאחר י"ט כסלו הבע"ל, יפריש בכל יום חול קודם התפלה איזה פרוטות לצדקה, והשי"ת יצליחו לבשר טוב בהנ"ל ובהענינים הכללים.

בברכה צו א געזונטן ווינטער.